

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

H

12

GLÅMSBIERG FRI- OG EFTERSKOLES ÅRSSKRIFT

DAG OG DAAD ER KÆMPERIM

UDGIVET AF ELEVFORENINGEN

1 9 5 4

GLAMSBJERG FRI- OG EFTERSKOLES

ÅRSSKRIFT

Dag og død er kæmperim

UDGIVET AF ELEVFORENINGEN

1954

BØN FOR SKOLEN

(digt med kommentar)

*Gud, du er god og stærk!
Skærm vore hænders værk!
Velsign den skole, som vi her har bygget!
Lad ikke storm den slå,
og ilden ej den nå!
Lad af din faderhånd den vorde skygget!*

*Vi lagde skolens grund
ret i en bange stund,
men du har bygget med til folkelykke.
Nu den er under tag,
det er en takkens dag.
Hvor du er med, der er det godt at bygge!*

*Lad ske på dette sted,
hvad du kan kendes ved!
Giv storsyn ud mod fjerne, høje tinder!
Giv sandheds klare lys!
Varm bort hvert kuldegys!
Giv livets friske lød i unge kinder!*

*Sign dem, der her skal stå
og sædekornet så!
Giv sol og dug til unge hjerter kære!
Så der må vokse frem
i kristne danske hjem
et liv til din og danskerfolkets ære.*

Kr. Østergaard. (1904).

Foranstående digt har vi modtaget fra digterens datter som en hilsen i anledning af, at vi nu til november tog vor nye skole i brug.

Kristian Østergaard (1855—1931) rejste i 1878 til Amerika efter opfordring af Ludvig Schrøder, Askov. Han blev leder af en dansk højskole derovre og kom ved sin hjertevarme digtning til at betyde uhyre meget for sine landsmænd i det fremmede. 1885—92 var han herhjemme som forstander for Støvring højskole, men rejste så igen til Amerika, hvor han blev præst. Hans datter og svigersøn, der også i en årrække virkede blandt landsmænd i Amerika, var præstefolk i Nørre Aaby til i fjor. Vi blev meget lykkelige for denne hilsen fra fru Gudrun Andersen.

Digtet er skrevet til skolen i Des Moines, Iowa. Højskolesangbogen har to sange af Kristian Østergaard. Den ene af disse: »Vi er fæstere her for en tid« synger vi, som gamle elever vil vide, meget ofte her på skolen.

I den nye salmebog er der medtaget en salme af Kr. Østergaard. Den hedder »Herre, jeg vil gerne tjene« og har nr. 325.

1904 — 1. november — 1954.

Det er et jubilæumsår i år. De frie ungdoms- og efterskoler i Danmark fylder 75 år. Samtidig kan Glamsbjerg efterskole fejre sit 50-års jubilæum, idet det første efterskolehold her begyndte i november 1904.

Efterskolen har været et så betydende islæt i vor skoles historie, at der er al rimelig grund til i vort årsskrift at opholde os lidt ved de to milepæle: både de 75 og de 50 år.

Først de 75 år. Ved en udsendelse i radioen fejredes begivenheden fra Galtrup ungdomsskole på Mors. Netop i Galtrup har de egentlige efterskoler deres oprindelse. I 1864 havde Christen Kolds mangeårige medarbejder, Povlsen Dal, begyndt en højskole i Galtrup. Han gjorde med årene den erfaring, at stadig flere drenge i alderen 14—18 år meldte sig til vinterskolen, og opdagede tillige, at disse helt unge ikke fik det tilsigtede udbytte af skoleopholdet. »Åndens skabertime« var endnu ikke fuldt inde for de unge i overgangsalderen. Povlsen Dal oprettede derfor en afdeling for dem, »Drengeskolen« kaldte han den, og det var i 1879 — altså for netop 75 år siden.

»Drengeskolen«s elever havde ikke timer fælles med højskolens. Det var vel til dels de samme fag, det drejede sig om: dansk og regning var hovedfagene, desuden undervistes der i tegning, gymnastik, naturfag og husflid.

Undervisningen blev altså i høj grad praktisk betonet, men naturligvis havde også fag som historie og litteratur deres plads på timeplanen, omend i langt mindre omfang end på højskolen.

Povlsen Dal udsendte i 1881 en beretning om arbejdet i »Drengeskolen«. De synspunkter, han her gør sig til talsmand for, danner i alt væsentligt grundlaget for de frie ungdoms- og efterskolels virke.

I de følgende år dukker så skoler op rundt om i landet, til vi i dag har omkring ved 80 efterskoler, der årligt besøges af op imod 6000 elever.

Her på Fyn har efterskolerne deres egen historie. Her var det friskolerne, der tog opgaven op, og endnu er det sådan, at de fleste fynske efterskoler er knyttet til en friskole.

Sådan er det også gået i Glamsbjerg. Her havde man i 1898 oprettet en friskole, og så stod man seks år senere og skulle tage afsked med skolens første elever. Ved den lejlighed opdagede man, at man egentlig slet ikke var »færdig« med eleverne, men gerne ville beholde dem noget længere. Dels var de kundskaber, man havde nået at indgive dem, ikke mere omfattende, end at de nok kunne tåle nogen udvidelse, dels var der også så meget, som de først nu var udviklede nok og modne nok til at tage imod. Endelig havde man vel dengang som nu den fornemmelse, at det var tidligt nok at sende disse unge menneskefrø ud i en kold og hård verden. Kunne man dog bare udruste dem endnu bedre, syntes man, at man kunne sige farvel til dem med større tryk-

I 1904 var P. J. Skriver og hans hustru blevet ledere af friskolen, og for dem var tanken om en skole for ungdommen noget meget nærliggende. Så forsøgte man sig da med en efterskole, hvor de unge i fem måneder skulle have fortsat og udvidet undervisning på deres egen skole.

Til at begynde med havde man kun friskolens lokaler til rådighed, så efterskolen måtte undervises, når børnene var gået hjem. Men elevtallet i efterskolen voksede meget hurtigt; man fik også elever, der havde gået i

børneskolen andetsteds, og snart blev det nødvendigt med udvidelser, både af lokaler og lærerstab.

Det var år, hvor det groede i og omkring Glamsbjerg fri- og efterskole, som den nu kaldtes. Skolen fik landsry, der yderligere forøgedes, da der i 1909 knyttedes et eksamenskursus dertil.

Skolens protokoller viser, at vi nu i efterskolen snart kan modtage elev nr. 2000, et tal, der viser, hvor konstant tilslutningen har været gennem det halve århundrede. Det kan også pege hen på, at ideen med efterskole var en lykkelig idé; den har stået sin prøve i praksis, og der er intet, der tyder på, at ungdoms- og efterskolen ikke skulle få gode livsvilkår i årene, der kommer.

Når man har prøvet at undervise i snart sagt alle eksisterende skoleformer, har man vist et grundlag for at bedømme, hvilke muligheder de forskellige skoleformer har for at komme deres elever i møde. Det er min erfaring, at ingen kommer idealet så nær som efterskolen. Det viser sig blandt andet også deri, at medens næsten alle andre skoleformer kæmper med begrebet skoletræthed, så eksisterer dette begreb overhovedet ikke i efterskolen, skønt vi her har eleverne i netop den alder, hvor skoletrætheden viser sig i de andre skoleformer.

På jagt efter årsagerne hertil: at efterskolen er en så ideal skoleform vil man finde af flere grunde. Først nu den, at det er en aldeles fri skole og har været det fra sin første begyndelse. Det er så værdifuldt, at vi ikke kan være for stærkt på vagt for at bevare denne frihed. Ingen myndighed har forsøgt at foreskrive os fagplan eller timeplan. Den enkelte skole kan undervise netop i det, som den finder, at dens elever har brug for. Af og til høres der vel røster fra »samfundet« eller »erhvervs-livet« om, at vore elever bør dog lære dette eller hint, at man dog må kunne forlange et vist mål nået på det ene eller det andet område. Nylig har »Bavnen« inde-

holdt en artikel med overskriften: »Efterskolen — den gode mellemskole«. Artiklen er en opfordring til efterskolerne om at indføre sprogundervisning. Opfordringen gives med den motivering, at man så kan vise sprogundervisningen fra sig i børneskolen, hvor den ikke hører hjemme.

Rent bortset fra, at det beror på en misforståelse, at børneskolen ikke — og med godt resultat — skulle kunne påtage sig sprogundervisning, er efterskolen ikke, og skal heller ikke være, en skoleform, man skal vise fra sig til. Efterskolen har altid haft sit mål i sig selv, og det skal den blive ved med at have. Det er vistnok almindeligt med sprogundervisning på efterskolen, her har det i alt fald været det. Af de 64 elever, vi har i vinter, deltager de 56 i engelskundervisning, deraf 40 i begynderundervisning med 4 ugentlige timer, og 16, der alle har læst engelsk i to år eller mere, i et fortsættelseshold med 2 ugentlige timer. Der nåes virkelig noget af begge holdene, og det synes vi er meget værdifuldt. Men det kan naturligvis ikke være noget kriterium for, om en efterskole er god eller ej, om man har sprogundervisning på timeplanen. Fagplanen står formodentlig i skolens program, som eleverne kan gøre sig bekendt med inden indmeldelsen. De sproginteresserede kan så vælge sig en skole, hvor der bydes på sprogundervisning.

Nej, efterskolen har sin store mulighed netop deri, at skolen frit kan vælge den fagkreds, hvor den føler, at den har noget at byde sine elever. Til gengæld er der den mulighed, at eleverne mærker, at de får noget, og det er af afgørende betydning for deres udbytte af skoleopholdet.

En lykkelig grundidé for efterskolen har *det praktiske indslag* været. I de år, hvor den legemlige udvikling er i forgrunden, sådan som det netop er tilfældet i 14—18 års alderen, er det afgørende, at de manuelle fag ind-

tager en hovedplads. Vi får stadigvæk, hvor utroligt det end lyder, elever på efterskolen, der aldrig har fået nogen egentlig gymnastikundervisning. Jeg kan en absolut sandfærdig historie om en dreng, der i hele sin skoletid i børneskolen kun havde gymnastik een dag. Det var den dag, gymnastikinspektøren skulle komme. Præsten havde glemt at give læreren besked, så han vidste det først samme morgen, at kl. 14 kom inspektionen. Så måtte børnene gøre gymnastik hele formiddagen. Da de aldrig havde prøvet det før, var det ikke for megen træning. Men alt forløb vel. Ganske vist besvimedede to elever i formiddagens løb, men de blev bragt til hæfterne, inden gymnastikinspektørens ankomst, så han opdagede ikke noget. Efter opvisningen udtalte han oven i købet, at man kunne mærke, at her var der en skole, hvor der blev arbejdet godt med gymnastikken!

For de unge, der er helt fremmede i en gymnastiksal, er det en oplevelse at komme under en kyndig gymnastikleders behandling. Mange af dem når at blive flinke gymnaster, men det skal heller ikke skjules, at det for andres vedkommende allerede er for sent at få rettet de skavanker, der er et resultat af forsømmelsen i barneårene. Det store antal af gymnastiktimer, vi har i efterskolen, virker som en sund balance mod den megen stillesiddende, der nu engang er uundgåelig på en skole. Endelig kan det tilføjes, at de praktiske fag bevirker, at efterskolen undgår den ensidige favorisering af de bogligt begavede elever, som praktisk talt alle andre skoleformer frembyder. Det er utænkeligt, at en elev ikke skulle kunne hævde sig i et eller andet af de mange yderst forskellige fag; der er endelig også en chance for at være den elev, der spiser mest havregrød ved morgenbordet.

Efterskolens fagkreds *kan* vælges således, og undervisningen *kan* tilrettelægges således, at den møder eleverne på det stede, hvor de befinder sig. De unge er i

denne alder i en kritisk periode, forstået på den måde, at de er kritisk indstillet. De føler sig usikre, er uligevægtige, og hvem garanterer for, at netop det, som far og mor mener, nu er det rigtige. Hele deres mentalitet gør dem tilbøjelige til at indtage et standpunkt modsat deres omgivers, de er ofte temmelig vanskelige for ikke at sige direkte ubehagelige at have derhjemme. Det er endnu en grund til, at et efterskoleophold er så kærkomment, både for dem selv og deres nærmeste. Dels får de, ved at høre, at deres lærere på efterskolen i de fleste af livets spørgsmål deler anskuelser med deres egne forældre, en gyldig grund til at lade sig overbevise og, til forældrenes store glæde, forsage deres tidligere »kommunistiske« indstilling, dels indlever de sig på skolen i hyggelige og hensynsfulde omgangsformer, noget der forøvrigt sker uden mange moralprædikner, simpelthen ved eksemplets magt. De får den opdragelse, de mange kammerater giver, og som de selv giver deres kammerater. »Et jævnt og muntert, virksomt liv« kunne godt være mottoet over et efterskoleophold. At være hjemmefra, at få overladt en hel del af ansvaret for sin egen tilværelse, men dog ikke mere, end det kan bæres, er med til at gøre dem »voksne«, denne ellers så vanskelige proces, der helt overladt til sig selv alt for ofte vil føre dem »mangen sti vild«.

Samtidig med, at 14—18 årene er en oprørets og uligevægtens tid, er det også en drømmenes og længslernes tid. En forventningens tid. Hvad har livet at byde mig, hvad skal jeg nå, hvor skal jeg sætte mine kræfter ind? Alle disse spørgsmål giver næring til længsler og drømme, der kræver deres afklaring. Også i denne henseende er efterskolen den ideale skole, fordi den på engang beskæftiger og optager sindet, så der kun gives drømme og længsler en rimelig plads i sindet, men samtidig yder den gennem timer i åndsfagene en retledning af de samme drømme og længsler, fører dem ind i sunde baner,

peger på høje og fjerne mål.

I den debat, som i de sidste år har været ført mere levende end nogensinde før om skolen, har det været bemærkelsesværdigt, at de fleste indlæg drejer sig om, hvad man udefra kan forlange af skolen. Ved målsætningen kræver man hensyntagen til mange sider, til samfundet, til erhvervslivet, til lærerne! Kun spæde røster hæver sig for det synspunkt, at det hele jo dog skal stilles an for elevernes skyld. Hårdt og kynisk kan dette standpunkt naturligvis også udtrykkes, dersom man har den fornødne frækhed, som da en af mine skolekammerater under en uoverensstemmelse med en af sine lærere tillod sig at bemærke til denne: »De må jo være klar over, at det er mig, der er arbejdsgiveren!« Hvad man end mener om tonen og uærbødigheden, kan det ikke omtvistet, at han havde ret.

Her er det, man under debatten om skolestrukturen måske kunne lære noget af efterskolen. Når alle de kloge hoveder lægges i blød, ville de utvivlsomt få mest ud af deres spekulationer ved at gå ud fra den grundlæggende kendsgerning: det er for børnenes skyld, det skal ske.

Hvordan fejres nu jubilæet? Her i Glamsbjerg nøjes vi med at minde derom i årsskriftet. Hvis man da ikke vil mene, at den kendsgerning, at vi i jubilæumsåret tager en helt ny bygning i brug og har nået at ombygge størstedelen af den gamle skolebygning, så den vil være på det nærmeste uigenkendelig for alle tidligere elever, at den kendsgerning er den smukkeste måde at fejre jubilæet på. Nye, større lokaler er taget i brug, mange bekvemmeligheder er installeret. De frie skolers fattige tid med hensyn til ydre kår er ved at være forbi. Det er ikke længere nødvendigt for, at det skal regnes for en friskole, at der står »Kold« på alle vandhanerne.

Tilbage er spørgsmålet, om »det indre« i fremgang kan holde trit med de ydre forbedringer. Der klynkes

ofte over, at vi lever i »de ringe dage«, og spørges efter, hvorfra vi skal få den kraft og ildhu, der besjælede »de gamle«. Beskedenhed er en borgmesterdyd, men kan også drives for vidt. Skal den være noget værd, må den have karakter af ydmyghed, der i virkeligheden er noget ganske andet. En skolegerning har det ved sig, at den øves under et stort ansvar, men udøveren har ikke det hele ansvar. Går han ind i sit arbejde med alle de evner og kræfter, der nu engang er blevet ham givet, rækker hans ansvar ikke længere. Det er som med sædemanden, der bereder sin jord og sår sit korn. At det bliver gjort godt, det er hans ansvar. Men hvordan det så videre skal gå, derfor råder en anden. Det begrænsede ansvar har man kaldt det. Vi har det i skolen på samme måde. Hvordan det videre skal gå, hvilken velsignelse, der skal lægges deri, det råder vi ikke for. Det er det, der skal give ydmygheden i arbejdet, og ikke tvivlen om egne evner. Den tvivl fører vi jo bare over på den, der gav os evnerne. Og kunne vi endelig tage det fulde ansvar, stod vi bare i den fristelse at glemme, hvem vi skylder takken.

Med sådanne tanker er arbejdet i efterskolen en lykkelig gerning. Den, der har fået lov at være med dér, har fået en stor gave. Det vil vi i årene, der kommer, prøve at skønne endnu bedre på. *Gunnar Olsen.*

Om at undervise soldater.

Det er en god tradition at lade forhenværende elever og lærere fortælle om deres oplevelser, sådan som det er sket i de senere årgange af Glamsbjerg Fri- og Efter-skoles årsskrift. På den måde erfarer man om tyrefægtninger i Spanien, hvalfangerfærd i Sydishavet og sindsygehospitaller i England, alt mens man bliver mindet om den fynske idyl i lyriske møder med Ambrosius eller en fynsk maler. Det går vel an at forøge dette brogede billede af ejendommelige oplevelser med et jordbundet vestjysk islæt, som endda ikke er rent vestjysk, idet fynboer (undertiden gamle Glamsbjerg-elever) også spiller en rolle her som så mange andre steder.

Eksperimentet med at undervise soldater er nu slet ikke en speciel vestjysk foreteelse, idet det finder sted en 20—30 andre steder over hele landet. Det er således blevet til en stor skole med 25.000 elever. I Varde, Oxhøj og Nymindegab drejer det sig om et tal mellem 1200 og 1500. Disse mennesker skal imidlertid også lære at være soldater. Det vanskeliggør sagen noget, for selv om hver enkelt soldat skal have et ganske bestemt ugentligt undervisningstimal, kan det være særdeles vanskeligt at passe undervisningen ind i det militære uddannelsesprogram. Militæret er trods alt det nye i de senere år en gammel traditionsbunden maskine, hvor civilundervisningen først skal finde sin form. Det vanskelige, men samtidig det morsomme ved denne skoleform er altså, at den ikke selv har traditioner. De mennesker, som har med denne undervisning at gøre, er således ene om at forme den og give den det ansigt, den skal have for fremtiden, om den ellers får lov til at fort-

sætte. — Civilundervisningen, som denne skole kaldes, fordi kun civile deltager som lærere, bereder sine folk mange overraskelser. Hver enkelt lærer har allerede fra sine timer en lille samling historier, som tilsammen ville give et helt godt billede af situationen. Det er slet ikke kedeligt at opholde sig på lærerværelset, når lærerne vender tilbage efter en formiddags samvær med soldaterne.

Lærerne er et kapitel for sig, idet der blandt dem findes folk, som er rutinerede undervisere, men også nogle, der ikke på forhaand havde ret meget begreb om undervisning. Oftest er det gået godt. Der har i hvert fald blandt de sidste været fund, der har formået at skabe en kontakt med soldater, som er blevet til stor oplevelse for begge parter, mens der blandt de første vel har været dem, som har måttet revidere deres undervisningsform, før en lignende kontakt blev skabt. Somme tider er det vel også helt glippet. At civilundervisningens lærerkollegium er alsidigt sammensat, giver følgende eksempel fra det vestjydske distrikt indtryk af. Det består af præster, jurister, landbrugskandidater, arkitekter, professionelle lærere, revisorer, en soldaterhjemleder samt en forsorgssekretær fra et statsfængsel. — Nu ved læsere af årsskriftet godt, at stor sagkundskab ikke altid er ensbetydende med en god lærer. Disse lærere, som står i et praktisk virke i deres dagligdag, har imidlertid en mulighed for at gøre undervisningen levende, som lærere af faget ofte nok savner. Disse sidste er nogle stakkels mennesker, der ved hjælp af bøger må fortælle om hvad der skete, og sjældent hvad der skete. — Det har soldater et fint øre for. — Politifuldmægtigen kan derfor være sikker på opmærksomhed, når han som indledning til en time om domstole begynder med en frisk beretning fra retslokalet: Jeg stod i går i retten overfor en kone — — . Når han så tilmed sætter retten i klassen med soldater som de medvirkende i anklagers,

forsvarers, anklagedes og vidners roller, og måske slutter af med at lade dem overvære et virkeligt retsmøde i den stedlige retssal, har soldaterne fået levende indtryk af hvad en retssag er for noget.

Så besnærende kan undervisningen ikke altid foregå i civilundervisningens hovedfag, medborgerkundskab, men man søger, når det er muligt, at placere soldaten midt i begivenhederne ved at lade ham udtale sig og gøre hans ord til grundlag for en samtale om emnet. Læreren skal nok lede timen, men behøver ikke at være den, der bestemmer, hvad der skal siges. Om denne samtaleundervisning har der været sagt så mange smukke ord, og den kan lykkes, men den kan også ende i ævl, sådan som det ofte går, når man skal sige noget om ting man ingen viden eller erfaring har om. Og viden og erfaring er ikke soldaters stærke side. — Når soldater udtrykker deres glæde over undervisningen, tænker de da også ofte på noget en lærer har fortalt, og som de har været meget optaget af.

Soldaterne er som regel glade for undervisningen, og det kan de have flere grunde til. Det er rarere at sidde lunt inden døre end at være på øvelse i pløjemarken, der hersker en hjemlig, civil atmosfære, der er en mulighed for en lille lur, og endelig kan man lære lidt nyttigt. Det er svært at sige, hvad der er vigtigst. At undervisningen er tvungen synes ikke at spille nogen rolle. Det er det hele ved militæret, og det tager soldaterne men nogenlunde godt humør. Vi har truffet ganske enkelte, som med deres bedste vilje ikke kunne se, at de havde noget at lære. De har forholdt sig smukt passive og i hvert fald ikke forstyrret. Det gør soldater ikke ret meget. Hvis de keder sig, falder de i søvn og det forstyrrer i reglen ikke, men det kan jo på anden måde være et alvorligt memento for en lærer. I enkelte tilfælde kan søvnigheden blandt værnepligtige være af en så urimelig styrke, at den kan trodse selv den mest in-

citerende lærers anstrengelser.

Der er imidlertid ingen tvivl om, at langt de fleste soldater tager civilundervisningen som en kærkommen afveksling i et arbejde, der i hovedsagen går ud på at øve og gentage. Mange ser virkelig også en chance for at genopfriske noget af deres skolelærdom og erhverve lidt teoretisk viden inden for deres arbejdsfelt. Det ses når de vælger fag. De fleste melder sig til dansk og regning og gør det i virkeligheden ud fra særdeles fornuftige overvejelser. For de trænger til det. — Højskolefolk og officerer, som har haft med unge at gøre gennem mange år, har længe kendt denne mangel på færdighed i elementær dansk. Det har forbavset dem, og de har været interesseret i at få at vide, om årsagen enten var, at de unge havde glemmt deres færdigheder fra skoletiden eller slet aldrig havde erhvervet dem under deres skolegang. I første tilfælde ville det være de unge selv, som der var noget i vejen med, i sidste tilfælde lærerne. Somme tider har man ment at kunne føre bevis for det sidste. — Den, som har prøvet at undervise i dansk i et par afgangsklasser i folkeskolen, ja for den sags skyld også i en realklasse, er slet ikke så overrasket over soldaters standpunkt i dette fag. Det synes for flertallet af børn at være en af de vanskeligste processer at tilegne sig modersmålet både mundtligt og navnlig skriftligt. Det sidste kan i hvert fald ikke nåes med 4—5 års træning i den skolepligtige alder. At civilundervisningen kan udrette noget stort her, er der vel ingen, der tror. Hertil er tiden for kort, men som vi plejer at sige, kunne det måske give stødet til, at nogle af de værnepligtige fortsatte på en eller anden skole efter hjemsendelsen. Visse ting tyder på det. Det er opmuntrende at se den iver, hvormed et hold soldater går i gang med regne- og danskopgaverne. Man skal helt ned i 4. klasse for at finde en lignende fornøjelse ved arbejdet.

Den samme iver lægger soldaterne for dagen i de mere interessebetonede fag som landbrugslære, bosætning og bogføring, som de også melder sig til i stort tal. Derimod er litteraturforståelse og musikforståelse civilundervisningens smertensbørn. I hvert fald til dato. Ordene lyder nu også af så meget, ja er helt uforståelige for somme. Der ligger noget af en anmasselse i benævnelserne: litteraturforståelse og musikforståelse, en bedreviden, som man sjældent kommer langt med i en klasse med soldater, og vel i det hele taget med elever af enhver art. — Det er svært at gøre sig op, hvad det vil sige at lære andre at forstå litteratur. Der er ofte blevet udleveret et sæt gode regler til forståelse af en sag, men samtidig har man slået selve tingen ihjel. Det kommer man vist særlig let til at gøre i litteratur. Dette ræsonnement betyder sikkert ikke noget i soldatens stillingtagen til dette fag, selv om man her og andre steder måske godt kunne fremme interessen ved at give det et mere jævnt navn. — Faktum er imidlertid, at langt den største del af de værnepligtige aldrig beskæftiger sig med litteratur undtagen i den form, den har fået i ugeblade. Om det så er nogen stor ulykke kan diskuteres. På den anden side kan man nok beklage savnet af et fag, hvor der er særlig mulighed for at tale om det, som kunne kaldes hjertets dannelse. Et par småhold har vist, at det godt kan lykkes.

Undervisningen af soldaterne er blevet mødt med megen interesse fra mange sider, fordi det er første gang dette møde mellem sablen og den bløde hat, som det er blevet kaldt, har fundet sted i en så direkte form. At hatten, der ved starten var rund og glat af begejstring og forventning, efterhånden har fået nogle buler ved mødet med soldatens virkelighed, kan vel ikke være anderledes, og at sablen stadig er intakt, sådan forstået at civilundervisningen endnu ikke har sat noget mærkbart spor på militæruddannelsen, sådan som nogle

havde ventet, kan vel heller ikke undre dem, der bare kender lidt til undervisningens vilkår.

For alle tre parter, soldaterne, officererne, lærerne, har civilundervisningen til dato haft experimentets karakter. Mange ting tyder på, at den har udsigt til at lykkes, hvis ikke ydre praktiske vanskeligheder bliver for store. Det står fast, at der er stærk brug for den håndsrækning, der herigennem kan ydes de værnepligtige, og de tager i det store og hele selv imod den med glæde. — For officererne har det civile element i militærtjenesten betydet en ny situation, som mange vel har forholdt sig afventende overfor. Fra militær side er man først og fremmest interesseret i civilundervisningen, hvor denne kan virke som et middel til at gøre den menige bedre skikket til soldat. Det gælder i de praktiske fag som dansk og regning, hvor soldatens færdigheder kan være ham til nytte i mange tilfælde, men det gælder også faget medborgerskab, der giver soldaterne lejlighed til at drøfte de ting, der netop har betydning for dem som soldater. — For lærerne har forsøget været en stor chance for at komme i forbindelse med mange vidt forskellige unge. Det kan undertiden være svært at finde den undervisningsform, der passer for flertallet på et hold soldater, så forskellige som de er. Der skal til tider ret god opfindsomhed til for at få alle med hele timen. Lykkes det for en lærer at forene sine bedste kræfter, kan det være en taknemmelig opgave at undervise soldater. Det må kunne give ham lyst til at fortsætte også ud over experimentets spændende tid, når civilundervisningen er blevet en institution.

Hilsen og glædelig jul.

Bodil og Kr. Schultz Petersen.

»Unionen«

I 1954 blev der på Glamsbjerg Friskole oprettet en skoleforening. En sådan forening er noget helt nyt her i Glamsbjerg, da den slet ikke ligner elevforeningen og er helt uafhængig af denne. Formålet med foreningen, hvis medlemmer kun må bestå af skolens lærerpersonele, elever fra efterskolen og elever fra realklasserne, er at give medlemmerne lejlighed til at klarlægge deres synspunkter og tage stilling til forskellige problemer gennem diskussion og foredrag.

Ideen til foreningen kom frem i januar måned, da elever fra efterskolen og realklasserne sammen med lærerne, efter at have set filmen »Farlig ungdom« i biografen, samledes til en diskussionsaften på skolen. Desværre viste det sig, at kun få var modige nok til at deltage i diskussionen, men bagefter gik det bedre, da der ikke var så mange. Før mødet sluttede, udtalte forstander Olsen, at vi, dersom der var interesse for det, skulle holde flere møder af samme slags.

Efter dette møde spurgte Jørn Knudsen, daværende andenrealist, som selv havde lyst til diskussion, nogle af sine kammerater, om de var interesserede i at hjælpe ham med at oprette en forening. Resultatet blev, at Jørn sammen med fire andre mødtes den 31. januar hos den nye lærer i efterskolen, lærer Worm, der havde vist stor interesse for en sådan forening. Jørn fortalte, hvordan han havde tænkt sig, den skulle være. Vi blev så enige om, at vi fem skulle danne den første bestyrelse og arbejde for at realisere forstanderens og Jørns planer om at mødes til diskussioner.

Otte dage senere mødtes bestyrelsen plus lærer Worm

igen, for vi skulle have ordnet forskellige problemer og have klarlagt vore meninger med hensyn til den eventuelle forening, før vi talte til forstanderen om planen.

Forstander Olsen var selv interesseret i diskussioner; han syntes blot, at det var et dårligt tidspunkt, vi havde valgt til at danne forening, da års- og indstillingsprøven stod for døren. Vi fik dog lov, og nu skulle der rigtig ske noget. Bestyrelsen valgte Jørn Knudsen til formand, og han gjorde et meget stort arbejde for foreningen.

Den 21. februar afholdtes den første diskussion over emnet »Jagt — dyrplageri«. Der var forskellige forslag til bødebestemmelser før diskussionen, som var livligere end den foregående.

Ved det næste møde den 7. marts blev fem bødebestemmelser vedtaget, og af disse fem gælder nu de fire: færdselsovertrædelser (10 øre), glemte ting (10 øre), kasten med papir, kridt o. l. (5 øre) og udeblivelse fra morgensang uden gyldig grund (10 øre). Desuden er det faste kontingent 50 øre pr. måned, og således har alle elever lejlighed til at være medlem.

Der er nu holdt mange møder i »Unionen«, som foreningen senere er blevet døbt, og da interessen for diskussion ikke synes særlig stor, er der også holdt møder af anden art f. eks. erhvervsvejledning, foredrag og dans.

Ved en generalforsamling fik medlemmerne alle bestemmelserne læst op, og nu har hvert medlem et eksemplar af disse love. For øjeblikket ledes »Unionen« af en bestyrelse, der efter lovens principper og ligesom den første bestyrelse består af to medlemmer fra første real og tre fra anden real. Fra november forøges bestyrelsen yderligere med to medlemmer fra efterskolen.

Trods det, at 1954 er foreningens første år, er der allerede udnævnt to æresmedlemmer. Denne udnævnelse fandt sted ved en filmsaften, vi havde fornylig, og hvorved hr. og fru forstander Olsen fik overrakt et diplom

som et synligt bevis på, at de er »Unionen«s første æresmedlemmer.

Vi håber, at »Unionen«, selv om der har været nogle vanskeligheder i begyndelsen, må bestå i mange år, for der er ingen tvivl om, at en sådan forening er med til at give os unge et indblik i kulturlivet, og så er formålet egentlig nået.

Else Christiansen,
p. t. formand for »Unionen«.

Jamboretten ved Hindsgavl 1954.

Det danske Spejderkorps, Nordvestfyns division, havde i tiden 24/7—2/8 arrangeret en international spejderlejr, en såkaldt jamborette, ved slottet Hindsgaul. De af friskolens drenge, som er spejdere, deltog i jamboretten og fik en meget stor oplevelse ud af det. Lejren havde ca. 350 deltagere, heraf var ca. halvdelen udenlandske spejdere. Der var hold fra Norge, Sverige, England, Frankrig, Holland og Schweiz.

En lejr af denne art kræver meget store forberedelser, allerede eet år i forvejen begyndte man at lægge planer for lejren, og selve lejrens afholdelse — og dens succes — er afhængig af et indgående samarbejde mellem mange mennesker, som — trods alle mulige forskelle — har det tilfælles, at de er indstillet på at gøre en indsats for drengene.

Lejren var delt i to afdelinger. I den ene — ved ruinen af den tidligere kongeborg — havde engelske, hollandske, schweiziske og danske drenge (heriblandt Glamsbjerg) deres lejrplads. I den anden — i skovkanten mod nord — var nordmænd, svenskere, franskmænd samt danskere. På engen nedenfor slotsruinen var samlingspladsen med de syv nationers flagstænger.

Ved åbningsceremonien, søndag d. 25/7, talte bl. a. sekretær Hartkjær Simonsen, foreningen »Norden«, og han talte om Hindsgauls ændrede betydning i tidens løb, tidligere var Hindsgaul et krigens, nu et fredens, samarbejds og venskabets hjemsted.

Netop da den højtidelige hejsning af de syv nationers flag fandt sted, gled kongeskibet »Dannebrog« forbi ude i sundet, det var ganske tilfældigt, men det forøgede

feststemningen, især for de udenlandske spejders vedkommende.

Fra samlingspladsen førte en vindebro — bygget af spejderne — over til lejrpladsen ved slotsruinen, subcamp nr. 1. Lejrpladsen havde en hovedgade, Baden Powell Street, samt adskillige mindre gader, bl. a. Gilwell Street.

Trods sprogvanskeligheder kom der hurtigt kontakt mellem de forskellige nationers drenge. Schweizerne talte en mærkelig tysk dialekt, som man imidlertid vænede sig til. Hollænderne klarede sig hovedsageligt med engelsk, mange af dem forstod også tysk. Franskmændene var rent sprogligt dårligst stillede, kun nogle få af deres ledere talte og forstod engelsk.

Ikke alle de fremmede spejdere syntes lige godt om den danske mad. Hverken englænderne eller franskmændene kunne lide rugbrød, til gengæld spiste de en masse franskbrød. Franskmændene spiste franskbrød til alle måltider, mere end eet franskbrød pr. dreng pr. dag. Ved ankomsten til lejren fik franskmændene — som alle de øvrige hold — udleveret en kasse med forskellige madvarer, bl. a. en bønne marmelade, beregnet til at vare hele lejren. De spiste det hele samme aften — med skeer, de troede, det var beregnet til et enkelt måltid. Da lederen af de svenske spejdere hørte herom, fortalte han, at han i en international lejr havde været ude for et fremmed hold spejdere, som ikke kendte til kiks, og som derfor, da de fik udleveret kiks, troede, det var brændsel til bålet. Da de erfarede, at kiks var til at spise, kogte de dem først!

Jamboretten omfattede ture for alle spejdere til Kolding og Fredericia, endvidere en 24 timers hike og terrænleg ved korpsets førertræningscenter, Hylkedam ved Gelsted.

I Kolding besøgte bl. a. Koldinghus, som i høj grad interesserede de udenlandske spejdere. For at nævne

en enkelt detalje: englænderne og hollænderne var meget optaget af det maleri, som skildrer den danske dragon Niels Kjeldsens kamp mod preusserne.

Søndag d. 1/8 var det den schweiziske nationaldag. I den anledning var jeg — sammen med en række andre af lederne — inviteret til at deltage i et særligt schweizisk festmåltid om aftenen. Det eneste, vi skulle medbringe til dette måltid, var en gaffel. Da vi kom til den schweiziske lejrplads, stod der på lejrboardet — en såre praktisk og solid indretning — en stor terrin med suppe samt et fad med store franskrødterninger. Vi skulle så tage en brødterning på gaffelen og dyppe i terrinen. Vi fik besked på at dyppe ned til bunden, det bedste var øjensynlig der. Hvordan suppen var fremstillet, fik vi ikke at vide, men den indeholdt bl. a. en skarp ost, en slags rødvin samt en række andre ingredienser. Den var kraftig — og meget særpræget.

M. h. til vejret må det nævnes, at det regnede hver dag, bortset fra den sidste søndag i lejren, hvor der var besøgsdag. Da brød solen frem, og humøret steg nogle grader ekstra.

At det regnede så meget i lejrperioden havde en fordel: spejderne lærte at klare sig under vanskelige vejrforhold, hvilket absolut var af værdi.

Efter lejren var de udenlandske troppe indkvarteret hos danske spejdere forskellige steder på Fyn. De fik på den måde et godt indblik i danske forhold.

Jeg fik talt med de allerfleste af de udenlandske spejderførere. De var enige om, at såvel jamboretten som indkvarteringen trods det dårlige vejr havde været en uforglemmelig oplevelse — såvel for drengene som for førerne.

Således blev sommerens store spejder-begivenhed et ganske lille bidrag til dette: at bygge bro mellem nationerne.

W.

De store årgange.

En eller anden gang i sin barndom har vist enhver hørt Kolds lille eventyr om »Den lille mis, der måtte sørge for sig selv«. Når dette eventyr stadig kan gribe de små og mere de store, vidner det om, at det indeholder en livsvisdom, der har gyldighed endnu i dag. Kort fortalt er historien jo denne, at en kat siger til sin killing, at nu må killingen til at sørge for sig selv, at vaske sig selv og at ligge ene, for nu venter moderen snart nye små misser, der vil kræve al dens omsorg. Og så husker man, hvordan det går den lille mis under de første forsøg på at skaffe sig selv føden. Overalt møder den advarsler, alle siger, at der er kun få mus, men mange til at fange dem — den må hellere gå hjem til sin mor igen. Det gør den så; og dér henter den nyt mod til kampen for tilværelsen, nyt mod i erkendelsen af, at andre før den har været ude for de samme vanskeligheder — og overvundet dem.

Det er den ældgamle og altid nye historie om de nye generationer, der rykker frem og skal finde deres plads i tilværelsen. Et alvorligt problem for den nye og et ikke mindre alvorligt problem for den gamle generation, der jo skal være med til at give den nye så gode livsbetingelser som muligt, men oftest må erkende, at det er småt nok med vilkårene, man lader gå videre til den kommende slægt.

Vanskelighederne opstår ved det, man kalder befolkningstilvæksten. Hvis blot indbyggerantallet i landet var nogenlunde konstant, så ville der stadig være nok til alle, uden at man behøvede at gøre sig mange bekymringer derom. Men indbyggertallet vokser stadigt. Hvert

eneste år forøges befolkningstallet med ca. 30.000 mennesker, så mange som der er i 6 byer på størrelse med Assens.

Så mange flere skal der skaffes bolig til — ca. 15.000 lejligheder årlig foruden erstatning for de lejligheder, der nedlægges, saneres eller forsvinder på anden måde. Så mange flere skal der skaffes mad og klæder til, og det går endda, men så mange flere skal der også årligt skaffes arbejde til, så mange skal der skaffes uddannelse til, og det er straks langt sværere.

Alligevel har samfundet indstillet sig på dette forhold, så det går altsammen nogenlunde gnidningsfrit. Der bliver virkelig hvert år optaget 30.000 flere i vort lille samfund, uden at man dog kan sige, at nogen af os må savne noget af den grund. I andre samfund er tallene ganske anderledes kolossale. Således vokser Indiens befolkning hvert år med over 4 millioner mennesker, Indien får altså hver år yderligere en befolkning som hele Danmarks at sørge for. Det er imponerende, at det kan lade sig gøre.

Men de egentlige vanskeligheder opstår først, når befolkningstilvæksten bliver unormalt stor. Sådan var det her i landet i årene 1939—46, hvor der fødtes usædvanligt mange børn. Syv år senere — i årene 1946—53 — steg derfor antallet af børn i skolerne, og det skabte store vanskeligheder i form af lokalemangel og lærermangel. Alt for mange børn, alt for få lokaler og næsten ingen lærere; sådan kunne der godt stå over de sidste 10 års skolehistorie. Naturligvis har de haft følger; følger, som man ganske vist kun kan ane, fordi de endnu ikke har vist sig i deres fulde udstrækning. Men der er vel ingen, der kan tro på, at det ikke skulle få følger, når klasserne overfyldes, når man rundt omkring har måttet nøjes med meget ringe lærerkræfter, medens man andre steder slet ingen lærerkræfter har haft. Det er de årgange, der nu går ud af børneskolen, som er de

første, der har lidt under disse forhold. Det er utænkeligt andet, end at de af den grund står ringere udrustet til at gå ud i tilværelsen end de tidligere årgange — det gør det ikke lettere for dem, at de er mange, der har det sådan, tværtimod.

I år findes der i Danmark ca. 60.000 15-årige, der går ud fra skolerne og nu skal anbringes i tilværelsen, til lærepladser eller anden videre uddannelse. Det betyder, at der i år er brug for *15.000 nye lærepladser*, ikke de sædvanligt ledigblevne pladser, der kommer, fordi en hel mængde jo hvert år bliver udlært, så andre kan komme ind i deres lærepladser — men *15.000 helt nye lærepladser*, og det kan godt give anledning til bekymring. Vi har blandt det hold efterskoleelever, vi har modtaget i år, adskillige, der ikke har kunnet få læreplads i det fag, de ønskede, og som derfor nu lige så godt kan gå på efterskole, medens de alligevel går og venter på læreplads. Der var også nogen, der var indmeldt, men som har meldt fra i sidste øjeblik, fordi de *netop nu* kunne få den læreplads, de ønskede, og det kunne de sandsynligvis ikke, når de om 5 måneder var færdige på efterskolen.

Sådan har vi ikke haft det i mange år. Der har været pladser nok at få, ja der har været rift om de unge, vi sendte ud fra skolerne. Håndværkere og handlende har længe før skolens afslutning henvendt sig på skolen og spurgt, om vi ikke havde en ung pige eller en ung mand, de kunne bruge. Det skal heller ikke skjules, at når vi så lod en sådan opfordring gå videre til de unge, så har de tit været temmelig kostbare og dårlig nok vidst, om de ville have nogen plads eller ej. I andre tilfælde — og da heldigvis langt de fleste — har skolen været medlem og fået et sådant læreforhold i orden til alle parter tilfredshed. Det bliver vanskeligere i de kommende år, meget vanskeligere! For medens der i år går ca. 60.000 unge ud fra skolen, så stiger dette tal år for

år, til det i 1961 kulminerer med ca. 90.000 unge, der skal skaffes plads til. I 1961 bliver der brug for at oprette *godt 30.000 nye lærerpladser*.

Det er problemet med disse meget store årgange, der volder hovedpine for de politisk ansvarlige. Ganske vist kan der lyde røster om, at det ordner sig nok af sig selv, livet har en vis evne til selv at løse spørgsmålene; langt de fleste vanskeligheder, som vi ser tårne sig op forude, har gerne opløst sig i tåger, før vi når dem helt ind på livet.

Men sådan tale er letsindig tale. Der er intet som helst grundlag for at tro på, at de 30.000 unge, der i 1961 skal oprettes nye lærerpladser til, vil opløse sig i tåge, inden vi når så vidt. Tværtimod, de vil vise sig at være realistiske nok, de kom jo ind i vort lands børneskoler i fjor, der går de endnu, og derfra kommer de ud i 1961 og venter, at der så vil være plads til dem i samfundet. Skulle det vise sig, at der ikke er det, er skylden vor.

Allerede nu bekendt med besværlighederne vil det være klogt at tage fat i god tid. Der arbejdes da ogsaa på at tilrettelægge forholdene, således at de til sin tid vil være under kontrol. Der er undersøgelser i gang, der skal finde ud af, hvor og i hvilke fagkredse der særlig vil blive anbringelsesmuligheder for de unge mennesker.

Vi er indlevet i den forestilling, at landbruget er vort bærende erhverv, og da jeg for fyrretyve år siden gik i skole, lærte vi ogsaa, at landbruget beskæftigede største parten af vort folk. Sådan er det ikke mere. År for år har der været nedgang i antallet af beskæftigede ved vort landbrug. På tolv år er tallet faldet fra 198.000 til 143.000, altså med 55.000 personer i fremmed hjælp, men da samtidig beskæftigelsen af egne familiemedlemmer har været nedadgående, så har der på disse 12 år været en samlet nedgang på 83.700 personer, et i høj grad foruroligende tal. Årsagen er i første omgang den så om-

talte flugt til byerne. Derved kom landbruget til at stå over for mangel på arbejdskraft, hvad der tvang landbruget til at forøge mekaniseringen, og nu er den simple følge blevet, at landbruget ikke har brug for så stor arbejdskraft som tidligere. Det forøger igen indvandringen til byerne, en indvandring, der nu ikke længere har karakter af en flugt, men snarere af en tvangsforflytning. Det er da indlysende, at vi ikke vil kunne vente, at landbruget kan opsuge noget af de store årgange i de kommende år.

Vender vi os så til håndværk og industri og sætter vor lid til dem, vil vi nok kunne regne med, at en forøgelse af befolkningen vil give merbeskæftigelse inden for disse områder, ligesom det vil være tilfældet inden for handelen. Der skal bygges flere huse, bruges flere varer på alle områder, produktionen vil forøges, men der vil i første omgang blive brug for *uddannede folk*. Gennemgangsledet hertil er lærepladserne, og antallet af dem vil ikke af sig selv forøges i tilstrækkelig grad. Det vil altså blive nødvendigt at sætte antallet af lærepladser op ved indgreb fra lovgivningsmagtens side, og der vil her være flere veje, man vil kunne gå.

Den sidste lærlingelov — den fra 1937 — virkede ikke som nogen spore til at skaffe flere lærepladser. De betingelser, hvorunder læremestrene skulle antage de unge, var betydeligt skærpede, læremestrenes ansvar væsentlig forhøjet, så i første omgang blev antallet af lærepladser forringet. Man har nu den mulighed gennem en ny lærlingelov at opmuntre til antagelse af flere lærlinge. En idé var det måske at give offentlige tilskud til læremestre; det lyder ikke særlig urimeligt, når man tænker på, at der gives store tilskud til de unges teoretiske uddannelse. Alle skoler får jo efterhånden betydelige statstilskud, det gælder handelsskoler, tekniske skoler, landbrugsskoler, husholdningsskoler o. s. v. Og når man kan give tilskud til den teoretiske uddannelse,

hvorfor skulle man så ikke kunne gøre det til den praktiske. Hvor meget der skal gives og under hvilke former, må det blive politikernes sag at finde ud af. Men der er for mig ingen tvivl om, at der ad denne vej er mulighed for at fremskaffe mange flere lærepladser.

Medens staten således giver med den ene hånd, kunne den passende tage med den anden. Skulle der ikke være rimelighed i, at erhvervsvirksomheder forpligtedes til at uddanne de unge, som de selv senere skal beskæftige. Den praktiske side af denne ordning skal jeg ikke komme alt for langt ind på. Men jeg kan antyde, at man kunne fremskaffe et betydeligt større antal lærepladser ved en bestemmelse om, at enhver virksomhed var forpligtet til at uddanne et antal lærlinge, der stod i et nøjere fastsat forhold til virksomhedens omfang. Jeg er klar over, at det kun vil være samfundets anerkendelse af sit ansvar over sine unge, der vil kunne føre til en bestemmelse af denne art, men det forekommer mig også, at dette ansvar er så stort, at det vil kunne berettige endogsaa ret store indgreb på områder, der hidtil har været overladt til det private initiativ.

Som en tredje udvej kunne man gribe ind til en omlægning af de unges uddannelse. Ved oprettelse af offentlige værkstedsskoler kunne man gribe til en forlængelse af den teoretiske del af uddannelsen, mens man samtidig koncentrerede den praktiske del noget. Der er ingen grund til at tro, at denne ændring ville forringe uddannelsen, tværtimod. Ved en rimelig tilrettelægning af den praktiske del, ville forkortningen heraf ikke få uheldige følger, og det er klart, at en øget teoretisk uddannelse kun ville tjene til at øge dygtigheden, hvilket ville være af største betydning ikke mindst i konkurrencen over for udlandet. Forkortede man f. eks. den praktiske del af uddannelsen til kun at omfatte halvdel af den hidtil anvendte tid, betød det, at man med det samme antal lærepladser kunne uddanne dobbelt

så mange unge. De omtalte værkstedsskoler kunne man oprette i det omfang, der var brug for dem. Fordelen ved dem er den iøjnefaldende, at een læremester her på samme tid kan uddanne flere unge.

Efter denne korte oversigt over mulighederne inden for de praktiske fag kommer turen til de beskæftigelsesområder, der kræver en mere boglig uddannelse. De omfatter læger, præster, lærere, jurister, kontorfolk, funktionærer og hele den store stab, der kaldes tjenestemænd. Herind søger de efterhånden mange unge, der går eksamensvejen, og det er helt sikkert, at de her, når antallet af unge stiger, vil møde en adgangs begrænsning, begyndende ved optagelsesprøven til mellemskolen. Vi kender det hele, kravet om de høje eksamens karakterer for at nå frem til de videregående studier, eller som ved lægeuddannelsen den store dumpeprocent ved afslutningen af studiets første del, hvor 50 pct. eller flere ikke slipper igennem. Vi kender det, og det vil skærpes yderligere, bestemt af stærke fagforeningsinteresser; man kunne også tale om standsinteresser, hvis nogen synes det lyder finere. Det bliver nødvendigt også på dette område meget nøje at følge, hvordan tingene udvikler sig. Her bliver for alvor brug for, at samfundsinteresser står over standsinteresser. Også her må skabes lærepladser ved en udvidelse af og forøgelse af skoler og læreanstalter.

Netop i dette forår er gennemført en ny ungdomsskolelov, der bl. a. også har baggrund i erkendelsen af det problem de store årgange frembyder. Denne lov byder på mangfoldige områder de unge forbedret adgang til boglig uddannelse. I alle kommuner oprettes ungdomsskolenævn, der har til opgave at oprette ungdomsundervisning i de kommuner, hvor en sådan undervisning ikke i forvejen tilbydes de unge. Nævnet skal tillige sørge for, at undervisningen foregår under så gode forhold som muligt, skal vejlede de unge, søge at få dem

til at gå ind under denne form for dygtiggørelse.

Loven bestemmer tillige, at der nu foruden statsunderstøttelse også kan opnås støtte hos kommuner, idet disse nu kan yde det restbeløb, der fremkommer, når statsunderstøttelsen er trukket fra udgifterne ved et ophold på en ungdomsskole eller efterskole. Halvdelen af det beløb, kommunen yder, kan den få refunderet hos staten. Der er altså nu mulighed for, når forholdene taler derfor, at få et fuldstændig gratis 5-måneders ophold på en efterskole. Man har hermed fremsat et tilbud til de unge om dygtiggørelse, uden at hjemmenes økonomiske forhold behøver at stille sig hindrende i vejen.

Der er grund til at vente, at de kommende års lovgivning på dette område vil følge de spor, man her er inde på. Derfor kan man også med nogen sindsro imødesee løsningen af de problemer, som de store årgange frembyder. En fælles vilje fra alle sider til at løse problemerne vil meget vel kunne afværge den katastrofe, som en ungdomsarbejdsløshed ville have været. Vi er nogle, der endnu husker de samme problemer og de vanskeligheder, de voldte i trediverne; derfor må man tilgive os, at vi nu råber vagt i gevær og gør det i bevidstheden om, at landets ungdom er ensbetydende med landets fremtid.

Gunnar Olsen.

Peder Jacobsen Flemløse.

Danmarks første meteorologiske forfatter.

Efter reformationen fik man rundt om i Europa større interesse for naturvidenskaben. Det var en lære, som den katolske kirke nok skulle holde nede; men fra slutningen af det 16. århundrede gav Europas fyrster naturvidenskaben gode kår. Dygtige forskere på alle felter gjorde et mægtigt arbejde for den slumrende videnskab. Herhjemme havde vi Tyge Brahe og i det 17. århundrede Ole Borch, C. Bartholin og Niels Steensen for blot at nævne nogle af de betydeligste. Men foruden disse var der en lille flok, hvis navne ikke er blevet fremdraget, men som dog har betydet en hel del. Det var unge mænd, der som medhjælpere hos nogle af de før nævnte videnskabsmænd gik dem til hånde i det daglige arbejde, og de udførte et ikke ringe arbejde samtidig med, at de lyttede til mesterens visdomsord.

En af disse var Peder Jacobsen Flemløse. Man ved ikke ret meget om ham, før han kom til Hven til Tyge Brahe. Han var født i 1554 i Flemløse ved Assens, hvor forældrene var fattige bønderfolk. Han havde vist boglig nemme, og som ung student havde han hørt Tyge Brahe og blev så en af hans medhjælpere fra 1578—88. Peder Jacobsen Flemløse studerede medicin ved universitetet; i 1573 var han ved universitetet i Basel, senere i Kassel, Venezia og Augsburg. Han har uden tvivl været en flittig og velbegavet student, for Fr. II gav ham i et kongeligt brev af 13. juni 1579 løfte om det første

ledige Canonicat ved Roskilde domkirke. Han skulle så lade sig bruge »in Studius mathematicis« hos Tyge Brahe. Han havde allerede da erhvervet sig dennes tillid, idet denne brugte ham til udsending til landgreve Wilhelm af Kassel med et brev. Landgreven interesserede sig meget for astronomi, og han havde iagttaget en ny comet, som havde vist sig i slutningen af 1585. Tyge Brahe sendte de ønskede oplysninger med Peder Jacobsen Flemløse, som han meget stærkt anbefalede til landgreven og anmodede denne om at sende svar med tilbage.

Det var omtrent på samme tid, at Tyge Brahe overdrog ham arbejdet med at skrive en bog om vejrliget. Det var Fr. II, der ønskede en sådan bog. Han var ivrig jæger og friluftsmenneske og derfor interesseret i vejret. Han opfordrede da Tyge Brahe til at skrive en sådan bog. Tyge Brahe overdrog så dette arbejde til Peder Jacobsen, som derefter skrev den første danske meteorologi. Den blev skrevet på Uranienborg, og bogprenter Hans Gaschitz, Uranienborg, prentede den i 1591. Bogens titel var: »En Elementisch og Jordisch Astrologia Om luftens forandring oc hues der under begribis«.

Chresten Longomontanus skrev fortalen. Det var en vejrbog på 400 afsnit, der langtfra var præget af datidens astrologiske overtro, og den viser samtidig forfatteren som en fin naturiagttagere. Han henviser i bogen til de naturlige årsagsforbindelser: Solens, månens, luftens og havets udseende, hvorledes dyr og planter bevæger sig, når andet vejr var i vente, og måden, hvorpå vejret selv veksler. Mange af disse regler var og har været kendt gennem århundreder, og man sporer her Peder Jacobsen Flemløses oprindelse. Mange af disse regler havde han som dreng hørt de gamle fortælle og udlede vejrliget af derhjemme på Vestfyn. Forresten kan man endnu høre gamle folk bruge disse gamle vejregler, som Peder Jacobsen Flemløse nedskrev. Bogen

blev som før meddelt trykt første gang i 1591. Senere optryktes den igen 1694, 1745 og 1865.

Løftet om det ledige Canonicat blev fornyet af Kristian IV 1588. Omtrent på samme tid rejste Peder Jacobsen Flemløse til Norge for at overtage stillingen som læge hos Norges statholder, Axel Gyldenstjerne. Her opholdt han sig, da han i 1590 fik Cononicatet ved Roskilde domkirke. Han opholdt sig nu nogle år i København med kongelig understøttelse for at forberede sig til at tage doktorgraden i medicin i Basel. Han stod nu ved sine ønskers mål, og manddomsgerningen lå nu for ham; men han døde pludselig i 1599. *Einar Sørensen.*

En oplevelse i mit arbejde som —

Vi har tilladt os at bede nogle af vore medlemmer fortælle en lille beretning om en oplevelse i deres arbejde.

Her er de svar, der er indkommet:

1) *Lærerinde Else Stoustrup Pedersen* (Eksamen 46)

Eksamen i 2. kl. — En stor dag — men stemningen er lidt mat, for far og mor er mødt op, og det er ganske vist spændende, men også lidt generende. Vi skal læse »Tornerose«. Der forekommer nu en kældermester, og videbegærlig, som jeg er, vil jeg have at vide, hvad sådan en person mon bestiller. Ib foreslår, at han passer centralfyret. Vi taler så lidt om centralfyre i almindelighed. — Så er Jørgen der: »Nu ved jeg det, frøken! — Det er ham, der sørger for, at der er øl i kælderen!«

Stemningen steg betydeligt!

2) *Drengebogsforfatter Aksel Dreslov* (Eksamen 36)

— Kender du Henning? Det gør du vel ikke, for han har aldrig været elev på Glamsbjerg fri- og efterskole, selv om han er lidt i familie med den skole, hvor jeg selv gik, da jeg var i hans alder. Drengen er mandens fader, siger et gammelt ord. Og mærkeligt er det at tænke tilbage på de mange »små fædre«, man engang kendte, og som nu er mænd og rigtige fædre.

Lad mig hellere, før dette her bliver for tåget for dig, skynde mig at fortælle, at Henning er hovedpersonen i

en ny drengbog-serie, som jeg startede dette efterår. Foreløbig er der kommet tre bøger i serien, og måske har du — eller din dreng — allerede læst dem.

Som sagt: Henning er bl. a. i familie med Glamsbjerg fri- og efterskole. Jeg husker min første dag deroppe. Jeg kom som nykonfirmeret fra Snave skole og blev brutalt skubbet ind i 1. præliminærklasse, hvor frk. Espensen slet ikke var tilfreds med min evne til at lære historie udenad og analysere sætninger. Det sidste kom jeg efter. Det første aldrig.

Det var et chock, dette skoleskifte. Efterskolen var under reparation, og morgensangen foregik under stærkt indskrænkede forhold i 5. klasse. Da klokken ringede, opstod et kaos. Det gjaldt om at komme til at sidde ned — opdagede *jeg* for sent. Et par uhumane små-børster gloede ugenert på mig og spurgte: — Hvad er du for en? Rødmende og stammende svarede jeg: — »Jeg er såmænd en ganske almindelig en . . .«. Hvad jeg i det øjeblik aldeles ikke følte mig som.

Da var det, Poul Meisner, præstens søn fra Knarreborg, skubbede sig et ekstra stykke ind på sin bænk og sagde: »Vær så god, der kan godt blive plads til dig også!« Det glemte jeg aldrig, og det var mig en virkelig glæde adskillige år senere at genfinde ham som sat cand. theol. i Nationaltidendes arkiv. I det øjeblik i Glamsbjerg blev Poul en del af den senere Henning. Det blev forresten også den stilfærdige, plysklippede dreng fra Haarby, der nu er formand for elevforeningen og har været så elskværdig at opfordre mig til at skrive disse linier. Det blev min udmærkede kollega på Middelfart Venstreblad, Asger Juhl-Andersen, der forstod kunsten på samme tid at være frisk og hjælpsom — og som siden har skrevet så smukt om Henning-bøgerne i sit blad . . . Og nu kommer de marcherende allesammen: Bent, Knud . . . nej, jeg må stoppe, stoppe og gøre mig klart, hvad det var, jeg ville sige: Jo, dette: Alle de drenge,

jeg har truffet, og som har ejet evne og vilje til at være friske og sjove det ene øjeblik, gode og hjælpsomme det andet, de er alle blevet en bestanddel af romanfiguren Henning. Prøv, om I kan finde jer selv i ham!

Hør: Den er vist gal. Opgaven lød på: En oplevelse i min egenskab af drengébogsforfatter. Her er den: For fire år siden ophævedes mit barndomshjem i Dreslette. Siden har jeg ustandselig længtes tilbage. Da jeg skrev »Henning på sommerferie«, som foregår i Brydegaard, på Helnæs og Frederiksgave, oplevede jeg pludselig egnen med to københavnerdrenge sanser, og jeg blev mere forelsket i den, end jeg nogensinde før har været. Det var en oplevelse. For mig da.

3) Murerlærling Jørgen Hansen (Eksamen 50)

En lidt svær opgave, fordi mine muntreste oplevelser fra min indsats som murerlærling i væsentlig grad knytter sig til diverse rejsegilder samt regnvejrsdage i arbejdsskuret (man *blir* faktisk tørstig af at høre på en stadig trommende og pjaskende regn) — hvorfor jeg har tilladt mig simpelt hen at fortælle noget om min første dag som murer (1. juni i år).

Jeg blev, udstyret med træsko, murerkasket, murer-ske, hammer, loddestok, tømmerstok og hvad der nu engang hører til en murers udstyr, anbragt på en byggegrund, hvor jeg, i samarbejde med en svend og en arbejdsmand, skulle bygge et lille enfamilieshus. Jeg fandt, takket være min høje intelligens og vejledning fra svendens side, forbavsende hurtigt ud af, at hele hemmeligheden ved murerfaget består i med skeen, der holdes i højre hånd, at anbringe en klat mørtel, hvori med venstre hånd lægges den sten, man ønsker at mure i. At der så viser sig at være visse problemer med at få vedkommende sten til at ligge på den rigtige måde, er en helt anden sag.

Man skal ikke prøve alt for mange gange at mure »fuge på fuge« — af en eller anden grund synes gamle murersvende ikke om det — ejheller er det tilrådeligt at »mure blok« — hvilket oversat vil sige at mure sit eget lille private stykke med blodforbandt i en mur med krydsforbandt — det kan nemt komme til at koste en flaske brændevin.

Jeg fik, efter at være startet med bagmure og skille- rum, ret hurtigt lov, forsøgsvis, at mure formur*) — det blev ved forsøget.

Vi holdt frokost fra ni til halv ti, drikkepause klokken elleve, middag fra tolv til et, drikkepause klokken ca. tre og endelig fri klokken fem (disse tidspunkter var for mig de vigtigste sommeren igennem).

Tro mig, der findes intet så dejligt som at ligge på ryggen og bare hvile en hel lang aften.

4) *Medhjælper Lise Eg Larsen* (Eksamen 50)

I den tid, jeg arbejdede på et børnehjem — på en afdeling med 32 drenge i alderen 7—14 år — havde jeg mange både pudsige og gribende oplevelser med børnene. Blandt de 32 drenge var der 2 eller 3, som ingen forældre havde, og een af dem var den 7-årige Leif — en lille, kraftig, rundhovedet, rødhåret fyr med store, spillende blå øjne. Han kunne til tider være en lille ar- rigtroid og stædig som en gammel hest, så smed han sig på gulvet og sparkede. Hvis man så bare lod ham ligge og rase ud, blev han snart sig selv igen, og så kunne han være den sødeste knægt — en rigtig dreng var han. Når det gjaldt om at hjælpe til i landbruget, som hørte til børnehjemmet, var han altid på færde. Hos forstan-

*) Til orientering for eventuelle uvidende kan oplyses, at formu- ren er det, der vender udad på et hus og af samme grund ses mere og er mere udsat for overlast, mens bagmuren, der ven- der indad, dels skjules, dels holdes på plads af tapetet.

deren var han ikke særlig agtet: han var en »sinke« (skønt han ellers var kommet godt med i skolen), og så kunne han jo blive frygtelig hysterisk.

Men sjov var han, og når han snakkede, byttede han altid om på ordene: »Frøken, min taske må jeg få« — »Avisen må jeg hente« — »Min sko vil du binde« o.s.v.

Til jul, da de andre skulle ud at købe gaver til deres forældre, tog jeg også ham med til byen. Han havde ingen forældre at købe til — men han købte en bil til sig selv. Han fik julegaver fra børnehjemmet, men den fra ham selv var han dog mest stolt af.

Når drengene skulle i seng, var Leif altid en af de sidste, der var færdig, han var altid fuld af spilopper. Men en aften lå han i sin seng næsten før de andre fik begyndt. Der lå han triumferende: »Jeg blev først!« Men pyjamas'en lå på gulvet, og Leif var ikke vasket. I sjov sagde jeg: »Du får ikke noget godnat-kys, før du er vasket«. Drengen var ikke sen til at blive vasket og blev så alligevel først færdig.

Da de endelig var i seng allesammen og jeg ville slukke lyset, lød det henne fra Leif: »Frøken!« Jeg bad ham tie stille og lægge sig til at sove. »Jamen, frøken, har du da glemt, hvad du lovede mig?« Da var han ikke til at stå for; han lå og ventede på det godnat-kys, jeg havde lovet ham, men som jeg ikke havde tænkt mere på.

Få dage senere fik jeg pludselig besked på at tage ham og en 2 år ældre dreng i bad og gøre dem i stand, for de skulle »væk«. Hvorhen fik jeg ikke at vide, og drengene vidste intet, de fattede blot ikke, hvorfor de skulle i bad og i søndagstøjet midt i ugen. Den store blev dog snart klar over, hvad der var i gære, og han græd. »Jeg ved godt, vi aldrig kommer tilbage igen«. Den lille fattede ikke noget. »Hvor skal vi hen, frøken? Skal du med? Er det rigtigt, vi ikke kommer tilbage igen?« Sent vil jeg glemme ham, da han havde sagt far-

vel og var på vej ud. Hen vendte sig i døren, stod lidt og så ned i gulvet; pludselig så han op med sine store blå øjne og så kom det lavmælt: »Frøken, et kys må jeg få?» Siden har jeg ikke set Leif, men hans store blå øjne, det røde hår og det bedende udtryk i hans øjne, da han stod i døren, står endnu for mig, som var det i går.

Siden har jeg arbejdet i en børnehave og uddanner mig nu til børnehavelærerinde på Frøbelseminariet i København, hvor jeg daglig har nogle timers arbejde i børnehaver. Hver dag er fuld af små oplevelser, når man arbejder blandt børn, men det er som oftest den slags oplevelser, som man har selv sammen med »sine« børn, som er vanskelige at gengive, og som kun kan opleves af den, der daglig går blandt børnene.

5) *Langturchauffør Finn Skov Andersen*

I et par år har jeg 4 måneder hver sommer rullet Europa rundt i en bus med 33 passagerer, idet jeg har været chauffør i min faders firma (Skov Andersens lejr-ture, Bred). Adskillige ruter har jeg befaret, men som eksempel vil jeg nævne denne sommers hovedrute: Odense-Hamburg-Hannover-Kassel-Frankfurt am Main-Karlsruhe-Basel-Luzern- over St. Gothard til Lugano-Milano-Genova-Chiavari-Stresa, over Simplonpasset til Bern og retur gennem Tyskland ad samme rute.

På turene har jeg kørt godt 65,000 km, så lidt har jeg set, og oplevelserne er mange. Det er et hårdt job uge efter uge at køre i udlandet, ofte lange og besværlige strækninger, som kræver, at man tager det roligt. Vort længste stræk er 1200 km; det bliver kørt uden andet stop end af naturlige årsager.

Turene foregår på den måde, at vi har telt og luft-madrasser med, ligeledes proviant og gas, så vi er uafhængig af hoteller, og prisen kan da holdes nede på et

efter omstændighederne lille beløb, 450 kr. for 13 dage. Der er gode lejrpladser i de forskellige byer, så vi bor ganske godt.

Det er mest yngre mennesker, vi rejser med, det kræver måden jo, det vil sige mennesker mellem 16 og 50. Dog har vi haft en med på 83; han klarede det godt, men var også en krudtkarl. Når de unge spurgte, om han ikke blev træt, bedyrede han, at han da aldrig havde hørt, at nogen kunne blive træt af at sidde ned hele dagen. Der er mange friske unge med, og vi har det morsomt sammen fra morgentidlig til sen nat. I syden er vinen billig, og alting går let med en lille flaske.

Det sker, at nogen viser mangel på omtanke. Engang stod vi og så på Thorvaldsens løve i Luzern (den er hugget ind i en stor klippe, der nok kan ligne en kæmpesten). Da var der en, der kom og spurgte, hvorledes man havde fået den store sten slæbt derhen; det var vanskeligt ikke at trække på smilebåndene. Eller den med pigen, der sad med ryggen til Middelhavet under et ophold på en lejrplads, da en nordmand kom og spurgte hende, hvor vi skulle hen. »Til Middelhavet« var svaret. Jeg skal indrømme, at det var ikke særlig blåt den dag.

Det er morsomt at komme ud og se sig om, og det er gået mig i blodet, så jeg ikke kan undvære det; næste sommer skal jeg køre på Jugoslavien. Folk ude er flinke og hjælpsomme, og man lærer en mængde sprog. Engang jeg talte med en tysker, spurgte han, hvor jeg var fra. »Danmark, oh, Danmark, det kender jeg godt, jeg var der i tre år, i Oslo, du forstår«. Jo, Danmark er godt kendt. Italienerne tror, vi har sne, is og 20 gr. kulde hele året.

For tiden har jeg lige modsat arbejde af langtursskørsel, idet jeg kører taxa, men jeg er allerede begyndt at glæde mig til de lange ture igen.

Sluttelig ønskes alle lærere og gamle kammerater en god jul og et godt nytår!
Finn Skov Andersen.

Forslag til love for elevforeningen.

1. Foreningens navn er: *Elevforeningen for Glamsbjerg Fri- og Efterskole.*
2. Foreningens formål er at bevare forbindelsen mellem gamle elever og mellem disse og skolen.
3. Som medlemmer optages enhver, der har været elev i friskolen, efterskolen eller skolens præliminærkursus. Endvidere optages lærere eller andre, der har eller har haft nær tilknytning til skolen.
4. Foreningen virker for sit formål ved at afholde et årligt elevmøde sidst i juni eller først i juli og ved at udsende et af skolens forstander og formanden redigeret årsskrift.
5. Ordinær generalforsamling afholdes hvert år ved elevmødet. Indvarsling sker ved bekendtgørelse i årsskriftet.
6. Foreningen ledes af en bestyrelse på 5 medlemmer. Disse vælges af generalforsamlingen, således at der hvert andet år vælges 2. Den femte er formanden, der vælges af generalforsamlingen for 2 år ad gangen. Der vælges også to suppleanter til bestyrelsen.
7. Endvidere vælges en kasserer og to revisorer, også for en toårig periode.

Til medlemmerne.

1) På side 45 findes et forslag til love eller vedtægter for elevforeningen. Ifølge troværdigt udsagn har foreningen engang haft nogle sådanne, men de er gået tabt, så vi ikke er i besiddelse af deres ordlyd. Selv om vi mener, vi følger traditionen med hensyn til foreningens virke, synes vi dog, det er nok så korrekt at have visse faste og godkendte retningslinier at gå efter. Forslaget vil komme til afstemning på generalforsamlingen næste sommer.

2) Sidste år indførte vi den ordning med hensyn til årsskriftets udsendelse, at vi i efteråret udsendte indbetalingskort til alle medlemmer med opfordring til at betale kontingentet, 4 kr. Så kunne vi lettere beregne, hvor mange eksemplarer årsskriftet skulle trykkes i, så vi ikke behøvede at bekoste overflødige eksemplarer. Ordningen virkede desværre ikke helt tilfredsstillende, idet der var et større antal udeblevne bestillinger, end der normalt plejede at være afgang fra foreningen. Vor kasserer, frk. Espensen, udsendte da opkrævning til dem, der ikke havde svaret i første omgang, og en hel del reagerede.

I år har det været galt igen. Ved den fastsatte frists udløb havde kun omkring halvdelen af medlemmerne indsendt kontingentet, skønt jeg havde bedt alle om ikke at glemme indbetalingskortet. Jeg turde ikke påtage mig ansvaret for at droppe så mange medlemmer og bad derfor frk. Espensen om at rykke de tavse en gang til.

Kunne vi ikke blive enige om, at hvis man ønsker at

udtræde af foreningen (og det står jo enhver frit, skønt vi helst ser deres fortsatte medlemsskab), så sender man et par ord på et kort til frk. Espensen eller undertegnede! Og ellers sender man sit medlemskontingent til kassereren, så denne bliver fri for stort ekstraarbejde, og foreningen får færre udgifter.

3) På side 68 finder man indbydelsen til næste års elevmøde med angivelsen af rammerne for programmet. Notér datoerne i den nye lommebog, da der ikke fremkommer yderligere meddelelser om elevmødet. Og lad os samles i stort tal på den gamle skole, der foruden nybygningen nu har fået en stor og smuk istandsættelse, der nok er værd at se. Lad os mødes med kammerater og lærere til et par festlige dage!

Med venlig hilsen!

Gunner Planck.

P.S. Glem ikke formaningen i 2)!

Eksamensholdet 1947. Dette billede skulle have været i årsskriftet for 7 år siden. Sagen blev imidlertid »slyttet«, og billedet med, men det har holdt sig godt, og vi håber, 47'erne kan genkende deres portrætter fra den pure ungdom.

Fra og til Nr. Aaby.

For 10 år siden kom forstander Olsen og familie til Glamsbjerg fra Nr. Aaby. Men der er også kommet Glamsbjerg-folk til den store realskole i Nr. Aaby; således har Karen Drud i et par år været lærerinde der, men nu har hun forladt skolen, idet hun er blevet lærerinde på Vordingborg seminarium. Til gengæld er den tidligere Glamsbjerglærerinde Else Jespersen fra 1. oktober ansat i Nr. Aaby realskole.

Fra november til november.

3/11 53. Atter rykker en flok elever med deres forældre ind på efterskolen til åbningsmøde. De ser sig lidt spændt omkring, for mange af dem er skolen ukendt og fremmed. Måske tænker de som vi: hvordan vil det være at leve sammen med jer hver dag i vinter? Hvad skal vi mon opleve sammen? For dem, der skal blive og bo på skolen, kan det jo nok være lidt svært at få taget afsked med far og mor, men der plejer nu ikke at gå mange timer, før man er faldet til, og allerede dagen efter er hver især i gang med arbejdet og optaget af sin opgave. Det kniber lidt med pladsen, det har det snart gjort i mange år. Men for os, der ved, at det nu virkelig ser ud til, at der i det kommende år sker forandringer på det område, føles det mere trangt end sædvanligt. Det skal blive dejligt til næste år at kunne tage nye og større lokaler i brug. Endnu i denne vinter må vi have seks drenge på vort gæsteværelse, men det skal siges til deres ros, at de var rare naboer. Det hjalp meget, at Preben undertiden satte sig oven på en af kammeraterne og holdt ham nede.

Et stykke hen i november var vi på Odense teater og så Leck Fischers: I porten. Midt i al travlheden inviterede realerne til fest. Da jeg var syg på det tidspunkt, overværede jeg ikke festen, men jeg har hørt rygter om, at det var en vældig god aften.

10/12. I aften holdt vi vort julemøde. Det er blevet skik, at der skal ske lidt ekstra denne aften. I år havde vi fået Bogense kammerorkester til at spille for os. Vi siger både musikerne og deres dygtige dirigent, organist Boesen, tak for den gode musik. Min mand gik i sin

»Erasmus Montanus«.

juletale ud fra bogen: Mennesket i centrum. Til sidst var der luciaoptog af skolens elever. Der var gået store forberedelser forud. En aften bagte vi luciakager, om søndagen var vi i skoven og hente gran. Der skulle bindes adventskranse, sættes lys i stager, syes stjerner på kjolerne og meget mere, så der var nok at gøre for os alle. Foruden de 40 luciapiger var der kommet 300 mennesker, så megen plads var der ikke til overs i salen, da alle var placerede, men det var en god og festlig aften.

Aftenen før juleferiens begyndelse gik »Barken Margrethe« over scenen. Lærer Worm havde instrueret og samtlige efterskoleelever — i alt 45 — medvirkede. Der var flotte kulisser og kostumer, fest og farver, og alt klappede, som det skulle. Næste dag lige før middag samledes vi i gymnastiksalen, hvor juleevangeliet blev læst, og de gamle julesalmer klang fra de mange lyse barnestemmer. De to sidste timer havde frk. Bolet og

jeg tilbragt i spisestuen ved det årlige lotterispil med første og anden klasse. Det forløber som regel meget dramatisk, for spændingen er jo stor; men da der vanke gevinster hele tiden, går det af uden store skuffelser.

8/1 54. Juletræet for de tre yngste klasser holdtes for første gang dagen efter juleferiens slutning. Vi var lidt spændt på, hvordan det ville forløbe, da vi på grund af det stadigt stigende børneantal i skolen havde været nødt til at dele festen, sådan at de yngste klasser har deres fest lige efter jul, og de fire ældste klasser får således ikke juletræ, men holder en skolefest senere på vinteren. Men vi var alle enige om, at det både var en festlig og morsom aften. Da vi havde sunget nogle julesalmer, og lysene var brændt ned, kom Elisabeth og Esben ind forklædt som nissefolk og trækkende en vogn fyldt med godteposerne. De tog sig en lille svingom, og derefter delte de ud af de rare sager. Senere stillede børnene op i rækker, og med musik i spidsen marcherede de ned i spisestuen, hvor lærerne fodrede dem med lagkage og sodavand. Bagefter var det forældrenes tur til at stille op, og de gik så til kaffebordene i den store spisestue.

21/1. Det fynske ungdomsmøde i Odense overværede vi sammen med mange af skolens elever. Jørgen Jessen og Dons Christensen talte, så havde vi den blå stue for os selv til fællesspisning. Dagen sluttede med en Carl Nielsen-aften, der blev en herlig oplevelse. Chr. Vaarning er en sjælden musikpædagog. Hans store kor og orkester viste, at han har forstået at få dem til at elske det, de arbejder med.

20/2. De fire ældste klasser i børneskolen havde deres vinterfest. Syvende klasse havde under lærer Vejens instruktion indøvet selve Holbergs »Erasmus Montanus«. Det var meget kvikt og fornøjeligt. Aftenen formede sig derefter som ved de mindre børns fest.

Diskussionsklubben, som Jørn Føns Knudsen og hans

»Barken Margrethe«.

kammerater startede, har arrangeret mange interessante og gode aftener. Se herom andet steds i årsskriftet. Også »Glanhullet« lever stadig og fortsætter forhåbentlig til vinter.

6/3 havde efterskoleeleverne indbudt til fest. Det blev en morsom aften. Sketchs og sange afløste hinanden og blandedes med andre former for underholdning. Der var vældigt bifald.

3/3 var skolen atter på teatertur i Odense. Vi så sangspillet »Hans højhed«. Det var en mager forestilling,

som børnene næppe havde meget ud af at overvære.

Lige før efterskolens afslutning den 29. marts blev vi hjemsøgt af en influenzaepidemi. De fleste af de senge-liggende nåede da at komme op inden afslutningen, men Asta, Karen og Ina måtte blive i sengen den dag. Sigrid måtte endda på sygehuset og få sin blindtarm taget.

Der er meget, både eleverne og vi skal holde til sådan en dag. Håndarbejde-, sløjd- og tegneudstillinger skal arrangeres. Der er gymnastikopvisning, korsang og folkedans. Det kniber også med at få plads til de mange mennesker. Godt, at vi snart får en større sal.

Så snart efterskolen var afsluttet, begyndte realele-vernens årsprøve, og snart er vi inde i eksamenstiden. Den gav i år større travlhed end sædvanlig, da vi på grund af holdets størrelse — der var indstillet 28 — måtte bruge to dage til hvert fag. Alle elever bestod, mange endda særdeles fint, og der var fire udmærkelser. Vi kunne sagtens få en dejlig afslutningsfest for et hold, vi havde været så glade for. Deres kammerater fra de andre kursusklasser var også indbudt, og salen var fyldt til sidste plads. Højtideligt var det, da de mange eksaminander fik deres eksamensbevis overrakt; de høstede megen virak — og fortjente den. Men inden vi nåede så vidt, var de fem yngste børneklasser og mange forældre på udflugt til Snoghøj. Som noget ganske enestående i denne sommer var vejret fint; man legede og morede sig og sluttede med en fin spadseretur over Lillebæltsbroen, hvor bilerne ventede for at køre os hjem. De mere magelige kørte dog også over broen.

I denne sommer har vi haft et nyt indslag i undervisningen, idet svømning er kommet på programmet. Når undtages 1. og 2. klasse, har alle eleverne fået svømmeundervisning i friluftsbadet to gange ugentlig. Vi havde en sød, ung norsk svømmelærerinde, frk. Bjørg Hansen Torp, og en vældig dygtig bademester, Orla Larsen, og mange af eleverne blev flinke i svømmesporten.

»En Søndag på Amager«. foto: Sv. Mose.

Vi vandt da også den af friluftsbadet udsatte vandrepokal. Den står nu i 7. klasse, hvor de er meget stolte af den. Vejret har ikke været det bedste til udendørs sport, men det må betragtes som et fremskridt, at alle nu får lært at svømme.

Til elevmødet den sidste lørdag og søndag i juni var mødt mange deltagere, også mange vi ikke havde set i årevis. Der er stor gensynsglæde og mange minder at drøfte sådan en dag. Vi er blevet klar over, at vi ikke skal fylde hele elevmødet med møder og underholdning. Der skal være god tid til at snakke. Under ballet lørdag aften opførte Jette, Anni og Elisabeth operaparodien »Kunigunde«.

Søndag formiddag var vi som sædvanlig i kirke, hvor pastor Skjerbæk, Sandager, prædikede. Ved denne lejlighed spillede lærer N. Nielsen, tidligere Sandager, for sidste gang orglet i Glamsbjerg kirke. Kort efter afgang han ved døden uden forudgående sygdom, og skolen mistede en god ven. Hans indsats, da han for nogle år siden, over 70 år gammel, pludselig overtog naturhisto-

rien i eksamensklasserne og med glans førte det igennem, mindes mange af eleverne fra dengang med glæde.

Om eftermiddagen holdt min mand foredrag om de unge og litteraturen. Derefter var der generalforsamling. På grund af havens tilstand i denne sommer var friluftsskuespillet henlagt til købmand Olesens have, som han beredvilligt havde stillet til rådighed for skolen, og der er ideelle forhold til den slags arrangementer. Der opførtes J. L. Heiberg: En søndag på Amager, som min mand og jeg havde instrueret med elever fra første og anden real. Endvidere havde vi fået værdifuld hjælp af Henning Jørgensen (1952). Desværre blev det øsende regn og storm under forestillingen, men publikum holdt trofast ud, og jeg skal sent glemme, hvor tappert de unge skuespillere trodsede vejr og vind og spillede, sang og dansede, som var det den letteste sag af verden. Den energi og beherskelse, de udviste, lover godt for deres indsats i fremtiden.

Traditionen tro sluttede elevmødet med en koncert. Koncertsanger Hans Frederiksen og fru Holm Jørgensen sang, og recitator Knudsø underholdt. De tog de unge med storm.

Fra Ingrid Holm på Grønland modtog vi et telegram til elevmødet. Det nåede desværre ikke frem i tide, men her er det:

»Tanker sendes alle på festen. Hilsen. Ingrid«.

På sommerferiens første dag rykkede håndværkerne ind og tog fat på ombygningen af den gamle skole. Jeg tror næppe, der er en dør eller et vindu, som ikke er flyttet. Man skal vist have gået her hver dag og fulgt med i det hele for at forstå, hvilket kolossalt arbejde, håndværkerne har nået på 3—4 måneder. Men her har også lydt hammerslag fra kl. 6,30 morgen til kl. 21—22 aften, undertiden hele natten med. Det har været drøjt, men alligevel dejligt at se, hvordan det dag for dag gik fremad. Megen sommerferie blev det ikke til for os,

»En Søndag på Amager«. foto: Sv. Mose.

der var alt for mange ting, der skulle tages standpunkt til, men en lille Harz-rejse nåede vi da.

Den første skoledag efter sommerferien flyttede børneklasserne ind i den nye bygning. Det var en stor dag; mange af de små kom med blomster. Realklasserne måtte blive i lokaler, der var under ombygning. Man kan vist godt sige, at de gik for lud og koldt vand i et par måneder. I hele den kolde og våde eftersommer var vi uden varme, og det var ikke altid lige nemt at under-

»En Søndag på Amager«. foto: Sv. Mose.

vide, når hammerslagene drønedes gennem bygningen.

28/9. Forældredag med større tilslutning end nogensinde før. Forældrene var »i skole« hele dagen og om aftenen til foredrag i salen, hvor min mand gav et tilbageblik over de ti år, vi nu har været her. Efter kaffen viste Arne Mose film fra landsstævnet i Odense i sommer.

18.—25. august var 6. og 7. klasse i lejrskole med lærer Vejen, lærer Klottrup og frk. Bolet. Denne gang var de i Føns, og som sædvanlig tog tre mødre med for at forestå madlavningen. I år var det fru Madsen, Koppenbjerg, fru Mikkelsen, Dærup, og fru lærer Sørensen. Fru Sørensen fik under lejren den forskrækkelse, at Jette pludselig måtte på sygehuset og opereres for blindtarmsbetændelse. Det var overhængende, men gik heldigvis godt. Også i årsskriftet skal der lyde en tak til de tre damer for hjælpen.

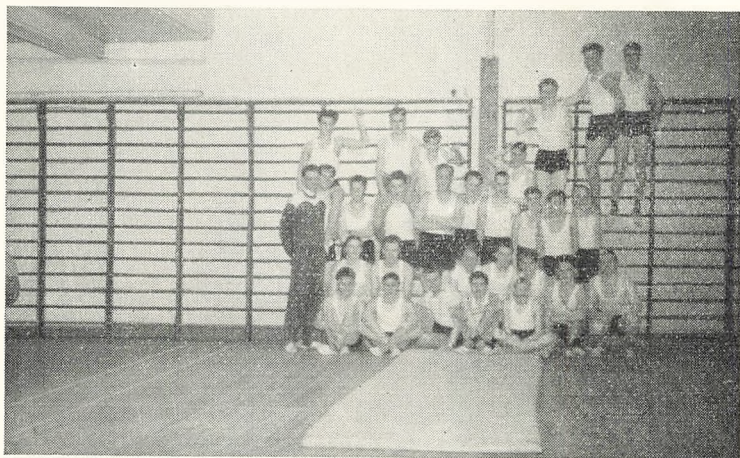
19/10, midt i efterårsferien, havde vi den glæde at huse præliminærkursusforeningens medlemmer til deres årsmøde. Enkelte måtte indkvarteres i byen, hvor man gæstfrit tog imod dem.

»En Søndag på Amager«. foto: Sv. Mose.

Vi tænker med glæde tilbage på mange oplevelser og begivenheder i det forløbne år. Vi har mødt støttele og hjælpsomhed og megen venlighed ikke mindst hos de mange håndværkere, vi har haft med at gøre. Vi mindes også, at vi i forsommeren fik så god en hjælp af lærerinde frk. Agnes Andersen, som i de måneder, hun vikarierede her, nåede at gøre et godt og dygtigt arbejde.

En ny vinter står for døren. Mange opgaver venter. Det skulle med de ændrede pladsforhold blive betydeligt lettere at holde skole. De snævre forhold har tit givet anledning til besværligheder og gnaverier. Forhåbentlig vil vi nu til stadighed huske, hvordan det engang var, og skønne på, hvordan det nu er blevet. Frk. Bolet er nu flyttet ind i en dejlig lejlighed på anden sal i den nye skolebygning. Lærer Worm har en et-værelses lejlighed i stueetagen; det er rart igen at have lærere boende på skolen. Til oktober flyttede lærer Klottrup ind i et nyt hus på Old Gyde. Der har de indrettet sig vældig hyggeligt og fået mulighed for at holde hund —

Realdrengenes gymnastikhold.

en yndig lille grævlingehund, brun og lækker. Selv har vi udvidet bestanden med Topatt, en sort Cocker Spaniel, der fuldt lever med i skolens liv. Fru Juul har endda et eksemplar af hunderacen, der kan holde til at falde ud af vinduet fra anden sal.

Vi har haft adskillige besøg af gamle elever i årets løb. Det siger vi tak for, vi er altid glade for at se jer igen. Jeg vil til slut udtale ønsket om, at Glamsbjerg fri- og efterskole, trods de store ydre forandringer, der et sket, bestandig må være et sted, hvor gamle elever gerne kommer.

Venlig hilsen

Marie Olsen.

Billedet på næste side er fra opførelsen af »Barken Margrethe«.

Eksamensholdet 1954.

Niels Jørren Andersen, Vester Skerninge.
Gerda Christiansen, Voldbro pr. Assens.
Ulla Clausen, Skovstrup pr. Knarreborg.
Grethe Møller Eriksen, Knarreborg.
Erik Holm Hansen, Egensø pr. Martofte.
Hans Olav Hansen, Knarreborg.
Ib Hansen, Naarup.
Jens Hansen, Aarø pr. Aarøsund.
Jytte Voigt Hansen, Knarreborg.
Tove Voigt Hansen, Knarreborg.
Chresten Jørgensen, Lærkedal pr. Nr. Broby.
Birgit Knudsen, Nyrup pr. Naarup.
Jørn Føns Knudsen, Vesterby pr. Vejle.
Hans Juul Larsen, Søndergade 17, Glamsbjerg.
Ingrid Thulstrup Larsen, Flemløse.
Jens Peter Madsen, Strandby pr. Haarby.
Finn Meyer, Gummerup mejeri pr. Glamsbjerg.
Else Mølgaard-Hansen, »Virkelyst«, Glamsbjerg.
Edel Birgit Nielsen, Ebberup.
Viggo Nielsen, Øksnebjerg pr. Assens.
Ingrid Pedersen, Bukkerup pr. Glamsbjerg.
Aage Petersen, Brockdorff, Martofte.
Inge Poulsen, Køng pr. Glamsbjerg.
Bent Rasmussen, Glamsbjerg maskinfabrik, Glamsbjerg.
Ove Rasmussen, Glamsbjerg bryggeri, Glamsbjerg.
Hans Vagn Søllested, Melby pr. Assens.
Else Sørensen, Kirke Søby, Ebberup.
Mogens Tellerup, Naarup.

Efterskolen 1953—54.

Flemming Brandt, Flemløse.

Arne Broe, Radstrup pr. Marslev.

Ina Falden, Krengerupvej, Glamsbjerg.

Elsebeth Frickmann, Søndergade, Glamsbjerg.

Ingrid Grønlund, St. Grynborg pr. Holmstrup.

Hans Hansen, Thinggyden pr. Ebberup.

Povl Hansen, Kølstrup st.

Erling Henriksen, Langsted pr. Naarup.

Inger Hillbrandt, Gummerup pr. Glamsbjerg.

Sigrid Iversen, Geerskov pr. Otterup.

Bodil Cecilie Jacobsen, Glamsdalen 42, Glamsbjerg.

Alfred Jensen, »Højvang«, Gønner, Sønderjylland.

Inge Jensen, Søndergade 51, Glamsbjerg.

Vagn Jorsal, »Nygaard«, Skaarup, Fyn.

Flemming Jørgensen, Præsteskov, Nr. Broby.

Helge Jørgensen, Romerhus pr. Glamsbjerg.

Karen Jørgensen, Sandager næs, Assens.

Kaj Schmidt Lange, »Fuglesig«, Haarby.

Else Møller Larsen, Voldtofte pr. Flemløse.

Karen Larsen, Krengerupvej 50, Glamsbjerg.

Ketty Marie Larsen, Taastrupvej, Solrød strand.

Lis Larsen, Asperup mark pr. Nr. Aaby.

Asta Lamb-Jørgensen, Gamborg pr. Kauslunde.

Hans Lauridsen, Holte, Glamsbjerg.

Poul Grønnegaard Lauridsen, Langsted pr. Naarup.

Erna Oda Madsen, c/o Vilh. Pedersen, Søndergade, Glamsbjerg.

Peder Offer Madsen, Søjholmhuse, Glamsbjerg.

Svend Erik Madsen, Horne, Fyn.

Tove Madsen, Koppenbjerg savværk pr. Flemløse.

Aase Nielsen, Skydebjerg pr. Aarup.

Ellen Winther Nielsen, »St. Thobo« pr. Tommerup st.

Gerda Nielsen, Laaninge pr. Skalbberg.

Kirsten Nøhr, Koppenbjerg pr. Flemløse.

Esben Odbjerg, Kauslunde skole, Kauslunde.

Birte Olsen, Solrød strand, Sjælland.

Helge Egelund Pedersen, Dyreborg, Faaborg.

Lillian Pedersen, Femtning pr. Knarreborg st.

Preben Raahauge, Raahaugegaard pr. Assens.

Poul Rasmussen, »Skjoldmosegaard«, Tommerup.
 Sigrid Rasmussen, Vejrup mark, Brenderup st.
 Birgit Sliwa, Gummerup pr. Glamsbjerg.
 Bente Solevad, Strærup pr. Flemløse.
 Asger Sørensen, Kertinge pr. Kølstrup.
 Knud Friis Sørensen, Flemløse.
 Lis Birthe Sørensen, Hyrdegyden, Nyborg.

REGNSKAB

fra 18. november 1952 til 1. december 1953.

	Indtægt		Udgift	
Overført fra 1951—52	901	56		
Medlemsbidrag 1952—53	1819	46		
Medlemsbidrag 1953—54	1543	50		
Indvundne renter	22	66		
Porto			659	50
Portogodtgørelse	409	19		
Elevmødet	612	00	639	10
Årsskriftet			1520	79
Forskelligt			23	50
Ialt	5308	37	2842	89
Girobeholdning			1685	83
Bankbeholdning			756	85
Kassebeholdning			22	80
Balance	5308	37	5308	37

Ovenstående regnskab er gennemset og intet fundet at bemærke.

Glamsbjerg, den $\frac{5}{12}$ 53.

Aksel Larsen. E. Sørensen.

*Vi ønsker gamle og nuværende elever en god jul
og et godt nytår.*

*Marie Espensen. Kirsten Juul. Marie Bolet.
Asta og Ejnar Sørensen. Julie og Rasmus Larsen.
Andreas Worm. Else og Carl Vejen.
Kathrine Rasmussen. Anna Skriver. Karen Nielsen.
Anni og Niels Klottrup. Marie og Gunnar Olsen.*

Bestyrelsen for elevforeningen.

Lærer Gunner Planck, Jernbanegade 25, Give (formand).

Lærer Tage Grønfeldt Nielsen, Odense.

Sygeplejeelev Randi Andersen, Odense.

Elev på Frøbelseminariet, Lise Eg Larsen, København.

Landmand Jørgen Larsen, »Næsgaard«, Sandager, Assens.

Husk ELEVMOØDET lørdag d. 25. og søndag d. 26. juni.
(Bemærk datoerne).

Elevmødet bekendtgøres ikke på anden måde.

Foreløbigt program:

Lørdag aften kl. 19½—24: Bal.

Søndag kl. 9,30: Flaghejsning.

kl. 10,00: Ungdomsgudstjeneste.

kl. 14,30: Foredrag, generalforsamling, fri-luftsskuespil.

kl. 20,00: Koncert og kaffebord.

For deltagelse i mødet betales 5 kr. (søndag alene eller lørdag alene 3 kr.). For kost betales særskilt. Kaffebordet søndag aften kr. 1,50. Ønsker man at overnatte på skolen, må sovepose eller tæpper medbringes.

Indhold.

1. Bøn for skolen (digt med kommentar)	5
2. Gunnar Olsen: 1904 — 1. november — 1954	7
3. Kr. Schultz Petersen: Om at undervise soldater	15
4. Else Christiansen: »Unionen«	21
5. A. Worm: Jamboretten ved Hindsgavl 1954	24
6. Gunnar Olsen: De store årgange	27
7. Einar Sørensen: Peder Jacobsen Flemløse	35
8. En oplevelse i mit arbejde som —	38
9. Forslag til love for elevforeningen	45
10. Til medlemmerne	46
11. Eksamensholdet 1947 (med tekst)	48
12. Noter	48
13. Fra november til november	50
14. Eksamensholdet 1954	62
15. Efterskolen 1953—54	64
16. Regnskabet	66
17. Julehilsen	67
18. Bestyrelse — elevmøde	68